

קורות
אתרוגי
אלטיין
(דזשייקאבסאן)

מאת
יעקב ליב אלטיין

אלול, תשע"ה

פתיחה

באשר זכתה משפחתנו לספק אתרוגי יאנעווע לקהל
אנ"ש ולכל לראש לבית חיינו, זה יותר משמונים שנה,
אמרתי לנפשי שראוי לספר קצת, ובאופן כללי עכ"פ,
קורות הבאת האתרוגים במשך השנים, גם אודות האימון
הגדול למשפחתנו בענין זה אצל רבותינו נשיאינו.
וכמו כן גם על דבר אופן לקיטת האתרוגים על ידינו
בהווה.

בברכת כוח"ט לשנה טובה ומתוקה.
ונזכה כאו"א מאתנו ללכת ולולבו בידו בהכרזה גדולה אנן
נצוחי'א.

ולכל לראש הנצחון העיקרי והפנימי ההתגלות הגדולה
תומ"י ממש.

יעקב איב אלטין

א. מעלת הידור באתרוגי קלבריא רק מחמת חזקתם לבלתי מורכבים ולא יפיים החיצוני

ידוע ומפורסם המנהג בכמה חוגים להדר אחרי אתרוג קלבריא וקבלה בידינו שאדמו"ר הזקן בעל התניא הי' נוהג לברך על אתרוג קאלאבריא דוקא וכך נהגו אדמו"רי חב"ד לדורותיהם ובעקבות כך כן הוא מנהג חסידי חב"ד (וראה המקורת בפרטיות בספר אוצר מנהגי חב"ד, להרה"ח הר"ר יהושע מונדשיין ז"ל)

ובאגרת אדמו"ר הרש"ב שצויין בסמוך כותב שבעת מלחמה גדולה רצה אדמו"ר הזקן לשלוח איש מיוחד לאיטליא להשיג אתרוג כזה דוקא. וכמו כן ידוע כיצד כ"ק אדמו"ר הנשיא סיכן א"ע בעת מלחמת עולם השני' בהיותו בצרפת להשיג אתרוג מקלבריא.

הטעם לדבר מבואר בספר שער הכולל להרה"ג הרא"ד לאוואוט וכן כתב גם אדמו"ר הרש"ב באגרותיו (ח"א אגרת כז) שהוא על פי דברי החתם סופר הידועים (שו"ת או"ח סימן רז) שהם מוחזקים לבלתי מורכבים עד שאין צורך בסימנים כי זהו במסורה מדור דור.

ואדמו"ר הרש"ב כותב שם שאתרוגי קאלאבריע הם אצלו במעלה יותר מכל האתרוגים שבעולם אפילו אלה שיש עליהם השגחה טובה. עיין שם. אודות דברי החתם סופר על המסורה מדורי דורות כדאי לציין אשר מרגלא בפומא דכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשם אדה"ז: **כאשר אמר הקב"ה למשה ולקחתם לכם פרי עץ הדר גו' הושיבו שלוחים על ענן ושלחום להביא אתרוגים מקאלאברע.**

פתגם זה, חזר עליו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע כמה פעמים (ראה אגרות קודש שלו ח"ג ע' תעו). שיחת שמחת תורה תש"י (נדפס בסה"מ תיש"א ע' 101). הרה"ח אב"ד בני-ברק הרה"ג ר' יעקב לנדא ז"ל מעיד שתמיד בלילה הראשון דחג הסוכות הי' הרבי (אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) מספר זה. וברשימות הרב"ש זקנו של כ"ק אדמו"ר הנשיא (ומאוכלי שולחנו של אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר מהורש"ב), כותב שם ששמע זה מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בסעודת חג הסוכות תרע"ו (בשם **הבעש"ט**).

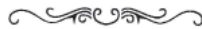
באגרת כ"ק אדמו"ר הנשיא מסביר הדבר ע"פ מחז"ל „ומשמני הארץ זו

איטלי' של יון", וכפסק הרמב"ם (הל' איסורי מזבח ספ"ז) שקיום מצוה צ"ל באופן של „כל חלב לה”.

בקיצור:

ההידור לקחת אתרוגי יאנאווע אינו מפאת יפים החיצוני כי אדרבה ממקומות אחרים היו אתרוגים יפים יותר, אלא אך ורק מחמת חזקתם לבלתי מורכבים ואדמו"ר הרש"ב באגרתו הנ"ל כותב על אלה שלוקחים אתרוגים אחרים מפני יפים שאינו כדאי להחליף חשש מורכב על חשש...
על רוע מראם של אתרוגי קאלאבריע אכן מעיר זקני [שהי' הראשון לייבא אתרוגי קאלאבריא לארצות הברית, כפי שיסופר בסמוך] („ממש הרוגים..”).
וחקר לסיבת הדבר ובמשך הזמן סידר כפי יכולתו לשפר הדבר ושישלחו אתרוגים יותר יפים לכאן.

לסיכום, עיקר ההידור אחרי אתרוגי קאלאבריא הוא מחמת חזקתם לבלתי מורכבים ולא מחמת הידורם ויפים החיצוני.
ומובן גם כן שחומרא זו דורשת מהאדם יראת שמים פנימית בינו לבין קונו כי אין דבר זה נראה בחוץ לעינים כמו ההידור והיופי החיצוני.
ומה מצבם של אתרוגי קאלאבריא בזמננו, יש לחזור קצת אחורנית לתחילת הבאת אתרוגי קאלאבריע לארצות הברית.

ב. ראשית הבאת אתרוגי קלבריא לארצה"ב

הראשון שהביא אתרוגי קאלאבריע לארצות הברית הי' זקני הדגול, הרה"ח ר' ישראל דזשייקובסון ז"ל, שהגיע לארה"ב בשנת תרפ"ו, ובסוף השנה, קודם חודש תשרי, חיפש אתרוג קאלבריא, ונענה שפה אין דבר זה ומברכים על אתרוג מא"י.

זקני החליט תיכף על אתר שלשנה הבאה הוא יברך על אתרוג קאלבריא. זקני שהי' איש תקיף בדעתו, והעיקר שכל דבר נכון בעיניו, לא נח ולא שקט עד שהביא זה לידי פועל ממש. גם דברים שאצל אחרים הי' נראה כחלום, כמו לדוגמא חזינונו לפתוח מוסד עבור בעלי-תשובה בשנות הכ"פים, שהי' נראה כדבר מוזר מאד, כיצד שייך זה שיהודי זקן אן אַלטער חסידישער איד שלמד בעיר ליובאוויטש, יהי' ביכלתו לפתוח מוסד עבור סטודנטים אמריקאים. איזה שפה משותפת תימצא ביניהם? אך ברצונו התקיף הקים את המוסד הראשון לבעלי תשובה בארה"ב ישיבת „הדר התורה", וכפי שמעידים תלמידיו שהוא מצא נתיב ללבם, כי ראשית כל הנה הי' באמת דואג טובת הזולת, שהי' איכפת לו באמת מצבם הגשמי והרוחני גם יחד, והשתדל בכל כחו לטובת הזולת.

וכך עזר במשך השנים למשפחות רבות, הן בבעיותיהם הפרטיות כמו שלום בית והשגת פרנסה, שאין כאן המקום להאריך.

וכמו כן קרה באתרוגי קלבריא, שנוסף לכך שהחליט שבשנה הבאה יברך בעצמו על אתרוג קאלבריא, הנה הוא החליט על אתר שיסדר שכל אנ"ש יוכלו לברך עליהם, וכך הוה.

בקיצור, פתיחת העסק על ידי זקני לא היתה בגלל שחיפש יותר פרנסה (אף שהרויח מזה גם כן), אך הסיבה העיקרית היתה בגלל הרגש האחריות לציבור אנ"ש, שיהי' להם אתרוגים מקאלבריא לברך עליהם, כמנהג חב"ד מאז ומתמיד.

ג. סיפוק ד' מינים לבית הרב

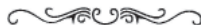
אחר כך זכה שבשנת תר"צ, כשאדמו"ר הריי"צ הגיע לארה"ב לביקור, זכה לספק אתרוג לרבי (אף שהרבי הביא אתו אתרוג, מ"מ היות שאצל זקני הי' נמצא אתרוג יפה יותר, הנה זקני מסרו תיכף להרבי, ואז הורה לו הרבי להביא לו גם שאר המינים וגם מסר לו סימנים במה לבחור עבור לולב, ובגלל זה זכה למופת גלוי' למעלה מן הטבע, עבור בתו דודתי הרבנית חי' שרה העכט ע"ה שהיתה אז ילדה קטנה (כמסופר בזכרונותיו). עם בעיות בראי' על עין אחת והרבי ריפא אותה על אתר באופן פלאי.

אחר כך, לאחרי שהגיע אדמו"ר הריי"צ לארה"ב ע"מ להשתקע, בשנת ת"ש, הנה במשך כל השנים סיפק זקני את הד' מינים לבית הרב, וכפי שנזכר בשיחת ראש חודש סיון תש"י. שם דן הרבי על מנהג בית הרב שלא לשלם עבור ד' מינים קודם החג בתוך הדברים ברך הרבי את זקני שלא תשלוט בו עין הרע.

ד. נסיעת זקני ז"ל לקלבריא

והנה בערך שנת תשט"ו-ט"ז נתעורר חשש גדול בענין הרכבה באתרוגי קאלבריא, שנודע שהערלים שם התחילו להרכיב את האילנות אז ציוה הרבי את זקני שצריך לנסוע בעצמו לקאלבריא ולוודא שהאתרוגים אינם מורכבים, ואז הורה שיהיו שנים בלקיטת כל אתרוג, ולבדוק ולהעיד על כל אילן ואילן שלוקטים ממנו אתרוגים שאינו מורכב. ואכן החל משנת תשט"ו נסע זקני בקביעות בכל קיץ לקאלבריא.

האמת היא, שכל המתעניין בהנעשה בקאלבריא, יודע שרבו מאד הנסיונות והמכשולים להזהר מהרכבה, ומה גם שהערלים שם לא איכפת להם לרמות עד מקום שידם משגת, ולזה צריכים יר"ש במדה יתירה, ולהיות תקיף גדול, בכדי לא להתפעל מכל הנסיונות.

ה. ביודעי ומכירי קאמינא - אימון הרבי בזקני

זקני ע"ה, שהי' אדם יסודי בכל אשר פעל ועשה, ולהבין את הדבר לאשורו, והי' בקי בכמה ענינים (שהי' נצרך לו להיותו מורה הוראה בכל סוגי שאלות) השקיע את עצמו להבין חכמת ההרכבה הנהוגה באיטליה וכך הי' אפשר לו לבדוק היטב ולוודא שאכן האתרוגים שליקט הם ודאי בלתי מורכבים. והרבי סמך עליו.

כדאי להעתיק כאן אגרת הרבי בענין נאמנותו בענין זה וזה לשון קדשו:

ב"ה, ד' סיון תשי"ט

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח סיון, ותוכנו אם יכולים לסמוך על הרב הר"י דזשייקאבסאן שי' שהלא הוא נוגע בדבר - אתרוגי קלברה - ובפרט שלקיטתם כרוכה עם טרחה גדולה וכו'.

והנה ידוע הפסק דין, דעד אחד נאמן באיסורין, ואם אפילו הכרוך בטרחה, אף שבכמה ענינים הנה בתקופתנו דחשך כפול ומכופל, נתערעה חזקה ונאמנות האמורה,

וביודעי ומכירי קאמינא הרב הנ"ל שלמד בהישיבה הק' תומכי תמימים וגם עתה מהמשפיעים תורת החסידות בה, ונאמן בהאמור.

עכל"ק.

אם מדייקים היטב בלשון קדשו, רואים ברור דעת הרבי שבזמננו נתעררה החזקה דעד אחד נאמן באיסורים [ובאמת כל העוקב אחרי המתרחש בזמן האחרון בשדה הכשרות יוכל להעיד על אמיתיות קביעה זו - המעשים המבהילים שקרו אצל אנשים שהיו מוחזקם ליראים וחרדים], אלא הרבי סמך על זקני כפי שמעיד לפי ש"ב, ביודעי ומכירי קאמינא ונאמן הוא."

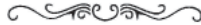

ו. נסיעת אבי שיחי' לקלבריא

בשנים הראשונות לנסיעת זקני לקאלאבריא הצטרף אליו א"מ שיחי', וזקני לימד אותו את המלאכה וכך נסעו שניהם מדי שנה בשנה, ועד שלכמה סיבות נמנע מאבי שיחי' לנסוע בקביעות, והי' רק שותף בהעסק, ומידי פעם המשיך לנסוע עם זקני.

אך לאחרי כמה שנים הורה הרבי שהרה"ח ר' משה שיחי' לאזאר, שכבר גר אז במילאנו בשליחות הרבי, להצטרף לזקני, ואכן כך עשה כמה וכמה שנים, עד שאבי שיחי' התחיל שוב לנסוע עם זקני.

בשנת תשכ"ט לקה זקני ע"ה בהתקף לב קשה והרופא אסר עליו לנסוע לקאלבריא, אז התחיל אבי שיחי' לנסוע לבדו ללקוט את האתרוגים בצירוף ר' משה לאזאר. לאחרי פטירת זקני ע"ה בשנת תשל"ה עבר המסחר לידי א"מ שי'.

ז. מינוי הרה"ח ר' משה לאזאר שיחי' עם הרה"ח ר' שמואל

הכהן שיחי' ראדל ללקוט אתרוגים

בשנת תשל"ו לקה אבי שיחי' ל"ע בהתקף לב, והרופא אסר עליו לנסוע, אז הורה הרבי שהרה"ח ר' שמואל ראדאל שיחי', שהוא ג"כ שליח הרבי במילאנו, יצטרף לר' משה לאזאר ושניהם ילקטו ביחד האתרוגים עבורו ומאז הם ליקטו את האתרוגים עבור מסחרנו כמובן על מנת שהמובחרים יומסרו לרבי, והם היו פועלים ומשגיחים של מסחרנו מאז ומתמיד עד היום הזה. על פי זה מובן היטב הסיפור שסיפר הרה"ח ר' זלמן גורארי ע"ה כפי שנדפס בספר „בכל ביתי נאמן הוא“:

פעם אחת הציע ר' זלמן לסוחר אתרוגים, שאינו נמנה עם אנ"ש, אשר ממנו נהג לרכוש אתרוג מדי שנה, שיביא לרבי אתרוג, לנוכח יופי ההדר של האתרוגים שמכר הלה.

כשדיווח על כך לרבי, השיב לו הרבי: „על פי ציווי חז"ל דאסור להונות כו', הנה מנהגי לקחת הד' מינים שלי אצל זה שכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר היה לוקח (ודווקא בכסף כמובן) וגם בשנה זו כן ובכל אופן כוונתו רצויה ותשואות חן על זה. אזכיר על הציון“.

אין פלא איפוא שבשנים שלאחרי זה סמך הרבי את ידיו בענין זה כנ"ל על א"מ שי' וכן על הרה"ח ר' משה שי' לאזאר ואחר כך על הרה"ח ר' שמואל שי' ראדל כפי שיסופר בסמוך.

הצד השווה בכולם הוא שהם יראי שמים מרבים שלא שמו אל העסק עיניהם אלא כל מעיינם הי' והוא למלא את שליחות הרבי להרביץ תורה ויר"ש ולחזק הדת במקום שליחותם. כל זה מהעבר.

ומה נעשה עכשיו בשנת תשע"ד?

כאשר העסק עבר לידי לפני כמה שנים החלטתי בעצמי היות שידע איניש בנפשי', שאין אני שייך לאותה המדה של יר"ש של זקני ואבי וכו', ומי יודע אם אוכל לעמוד בכל הנסיונות במילא אנסה ככל האפשר שלא להכנס לכתחילה לכל הנסיונות, ועכ"פ להקטיןם ככל האפשרי „ואל תביאנו לידי נסיון“ ועל כן ראשית דבר החלטתי שאין אני נוסע לשם (אף שזוהי הדרך היותר זול

להביא אתרוגי קאלאבריא לכאן, וכמו שנוהגים כמה סוחרים) כי מה אני מבין בבדיקת אילנות אם יש חשש הרכבה? אגב מלאכה זו מעשי' בחשך מתחת לאילן (מקום שאין מצלמה מגיעה לשם...) אני יכול רק לבדוק את האתרוגים הגדלים אם נראים יפים בגודלם ובנקיותם אך אזי ידע אינש בנפשי' שכל מחשבותי תהיינה רק על שוויותם בשוק! ולא על כשרותם מחשש הרכבה.

זאת ועוד, שני הרבנים השלוחים הנ"ל אינם שותפים בהעסק אלא משתלמים על עבודתם וטירחתם ללקוט אתרוגים ללא הבדל כמה הם הצליחו ללקוט או אפילו איכות האתרוגים, הדבר היחידי שתובעים מהם להשתדל ככל יכולתם בבירור חשש ההרכבה ולא לחסוך על זה שום זמן וטירחא על דבר זה והיות שאני לא נוסע לשם אין שם החשש ד"בעל הבית דוחק" שיראו המשגיחים את בעה"ב עומד על גבם ובמילא כל מחשבותם תהיינה להשביע דעתו וללקוט כמות גדולה יותר של אתרוגים יפים שיומכרו בכסף רב, ועוד זאת דאין שום לחץ בזמן למהר את העבודה כדי שבעה"ב יוכל לחזור לביתו ובני ביתו במהירות. הם יכולים לשהות שם שבועות וחדשים ארוכים עם ב"ב שיחיו ולעשות את מלאכתם במנוחה ובנאמנות ומשתלמים על כל זמנם.

את זה לקחתי על עצמי מבלי הבט על ההוצאות העצומות הנגרמות לי על ידי זה ובלבד שאוכל להמשיך כפי יכולתי מסורת אבות שהאתרוגים שנלקטו על ידינו הם ודאי בלתי מורכבים (עד כמה שאפשר לבן אדם להשיג זה). זאת ועוד אחת ואולי עולה על כולנה.

ההצלחה בזהירות מחשש הרכבה תלוי' במדה מסויימה על קאפערציע של הערלים שם להבדיל.

והנה במשך השנים הרבות שר' משה שי' לאזאר נמצא על אתר עיבד קשר מיוחד עמהם (וגם עם אנשי השלטונות דשם באופן שהם אוהבים אותו ומוקירים אותו) (ובפרט שהוא יכול לעזור אותם בכמה פרטים על ידי היכרות הנ"ל עד למאד) ובמילא יכול לפעול על ידם גדולות ונצורות בכל הנצרך לשמירת חשש הרכבה. וכפי שסיפר לי, שפעם אחת כשהי' חסר בכמות האתרוגים וראה שהערלים לוקטים אתרוגים עם סוחרים אחרים בפרדס אחד ושאל אותם מדוע אינם לוקחים גם אותו שם ללקוט אתרוגים, השיב הערל פרדס זה אינו עבורך, והביא אותו שם והראה לו כיצד נעשית שם הרכבה במחשך באופן שלא נראה בקל וקשה מאד להבחין.

ומעתה כאשר מישהו שואל:

מדוע לקנות אתרוגי יאנאווער-אלטיין? התירוץ פשוט מאד!!

לפי שאתם יכולים להיות בטוח שהאתרוג הוא וודאי בלתי מורכב!

האתרוגים נלקטים על ידי ובהשגחת

הרב החסיד הר"ר משה לאזאר שליט"א

והרב החסיד הר"ר שמואל ראדל שליט"א

מעיר מילאן איטליא

כידוע ומפורסם, הרי הם:

(א) מומחים גדולים במקצוע זה העוסקים בקציצת אתרוגי

יאנאווער יותר מארבעים שנה.

(ב) הם יראי שמים מרבים, העוסקים במשך השנה כולה

בעבוה"ק כשלוחי כ"ק אדמו"ר נשיאנו לעיר מילאן איטליא.

(ג) אינם שותפים בהעסק, ועובדים בלי דוחק ולחץ של בעל-

הבית עומד על גביהם. וד"ל.

(ד) והעולה על כולנה: כ"ק אדמו"ר נשיאנו מינה אותם ללקוט

עבורו אתרוגים, וקנה והשתמש בקביעות עם האתרוגים שנלקטו על

ידם.

אם אתה דואג באמת שאתרוג שלך הוא וודאי בלתי מורכב - קנה

„אתרוגי אלטיין“!

כלומר, אם דאגתכם הוא „בין אדם לחבירו“ - מה תוכל להראות

בבית הכנסת, יתכן שתמצא משהו טוב יותר במקום אחר.

אך אם דאגתך היא „בין אדם למקום“, האם אתה קונה אתרוג

ללא חשש הרכבה כלל, שזה אינו דבר הנראה כל כך לעינים - אזי

קונים מאתרוגי אלטיין!

